

En dag på **Note Bar**

Johan Hammerth: tonsättare och bardiskägare.

februaris musikverk

Vildsvin, en baskisk kvarterskrog på Kungsholmen i Stockholm. Bredvid mig sitter en person som uppenbarligen bor i Pamplona i Spanien. Det visar sig vara Charlie Christensen, pappa till Arne Anka, en av Sveriges mest kända seriefigurer.

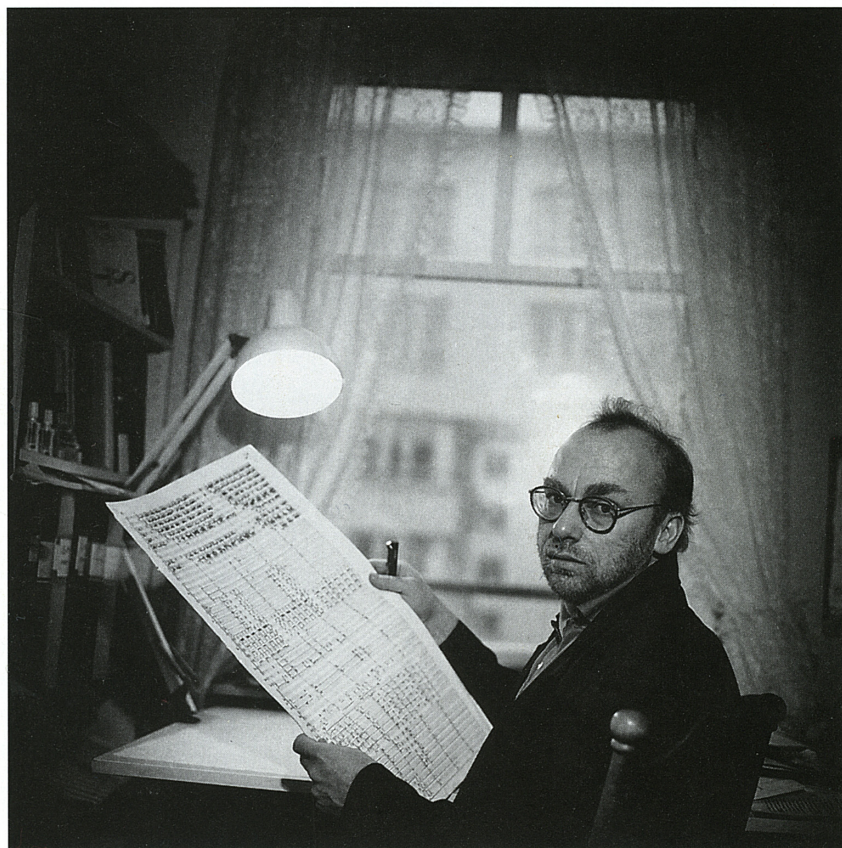
Arne är en öldrickande, sexfixerad ännu opublicerad poet. Han umgås med Kristian Petri, Stig Larsson, Göran Greider och andra ur Stockholms kulturella elit vars alter egon förekommer mer eller mindre maskerade på seriesidorna.

–Jag känner en tonsättare, säger Charlie. Johan Hammerth. Vi hade Zekes bar på 70-talet.

För den oinvigde är det baren kring vilken Arne Ankas miserabla men framgångsrika serieliv till stor del kretsar och där alltså även en blivande tonsättare gör sina underhållande vurpor.

I februari uruppför Radioorkestern Johan Hammerths slagverkskonsert skriven för Markus Leoson. När jag kliver in i Hammerths lägenhet på Söder i Stockholm strosar vi först genom en liten korridor, sedan fram till en alldeles riktig bar! Bakom en vacker, mörkt patinerad fönsterlucka i trä hänger en sargad svart t-tröja med "Zekes" skrivet på bröstet. En relik, "Zekes" har för länge sedan upphört.

Den saffransfärgade baren hemma hos Hammerth är högst privat och kallas inofficiellt för "Note Bar". Samtidigt vittnar den på något vis om en öppen attityd och säger en del om personen bakom den. Fortfarande

de samlas gärna människor från olika kulturkretsar kring Hammerths bardisk, även om det går lugnare till än på "Zekes" tid.

Motsatsernas man

Allting tog sin början i Kalmar. Pappa var jazzpianist med egen nothandel och en släkting hade studerat piano på Akademien. Efter en tid i Kalmarbandet Mammuth lockades Johan Hammerth av en karriär som konsertpianist, men entusiasmen försvann på ett college i USA. Någon flygelbroiler ville han inte bli.

Han lärde snart känna blivande tonsättaren Henrik Strindberg och sökte med honom till en speciallinje

för ny musik vid Musikhögskolan i Stockholm. Det blev startpunkten för livet som "seriös" tonsättare.

Och det ska vara inom citations-tecken, för Johan Hammerth är en motsatsernas man. Även om musiken alltid är allvarligt menad har han en befriande prestigelös attityd.

–Jag har blivit något mer distanserad från min musik – och är därmed lyckligtvis något mindre patetisk än tidigare! Annars är jag min musik i väldigt stor utsträckning. Första pianokonserten skrev jag under en period i stort kaos. När jag sedan hörde den hade min situation stabiliserats avsevärt vilket gjorde att jag i musiken mötte två "hammerthar". Det ►

”Det har alltid funnits
 en sorts sens moral i
 det jag skrivit, ett
 underliggande budskap,
 men i de senare verken
 handlar det om rent
 musikaliska utsagor.
 Jag skriver ’musik-musik’.”

var obehagligt.

Under Ackistiden, tiden i kompositions-klassen på Musikhögskolan, umgicks Hammerth mycket med pianisten Bengt-Åke Lundin – som uruppfört en stor del av hans grymt virtuosa pianomusik, däribland de två pianokonserterna – och slagverkarna Niklas Brommare och Markus Leoson. Den senare började på Ackis endast 16 år gammal men redan då talade de om samarbetsprojekt, ”om att de borde göra något ihop”.

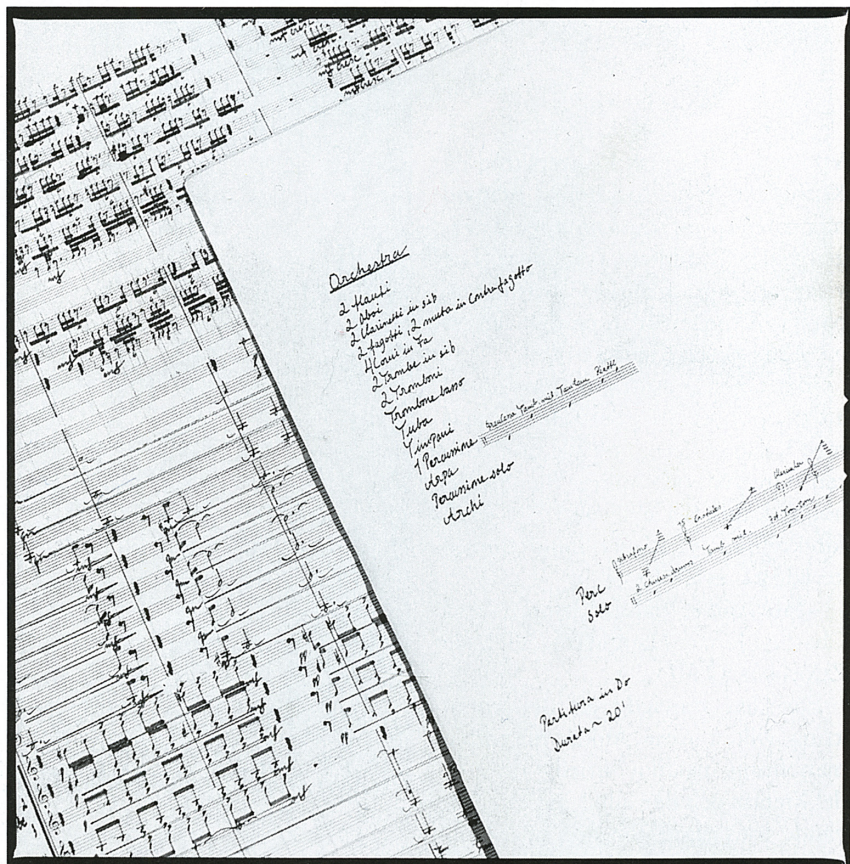
Vilket de gjorde. Slagverksrepertoaren var tunn och efterfrågan fanns, men det dröjde ända till 1995 innan Hammerth skrev sin stora solokonsert för slagverk och orkester för Markus Leoson, Musikradions Artist in Residence under 1996–1997.

Vill undvika yvighet

– Jag – eller rättare sagt vi – ville använda en mer begränsad instrumentering för att musiken inte skulle bli för klangligt yvig. Dessutom är Markus väldigt scenisk som person och jag har faktiskt komponerat på ett sätt som återspeglar detta.

Med det stora partituret uppfläkt på den kaffeleckade bardisken beskriver Hammerth hur Markus Leoson mitt i olika snabbt framfräsande passager liksom måste ”slänga” upp klubborna, ibland mot de små krotal-cymbalerna, ibland mot de större gongarna.

Men konserten börjar med skinn. Och flageoletter. Fram åker en datkassett och Johan spelar en snutt ur andra stråkkvartetten. Flageoletterna stiger uppåt, ringlar sig skiftningsrikt och serpentinlikt med en förvånande kraftfullhet trots den spröda klangen.

– Så här ungefär kommer det att låta, men mycket massivare eftersom det i slagverkskonserten är en stor orkester, säger Hammerth. Under de här flageoletterna mullrar stora japanska trummor, fortsätter han och mättar samtidigt med båda armarna för att tydliggöra det stora klanggapet han eftersträvat.

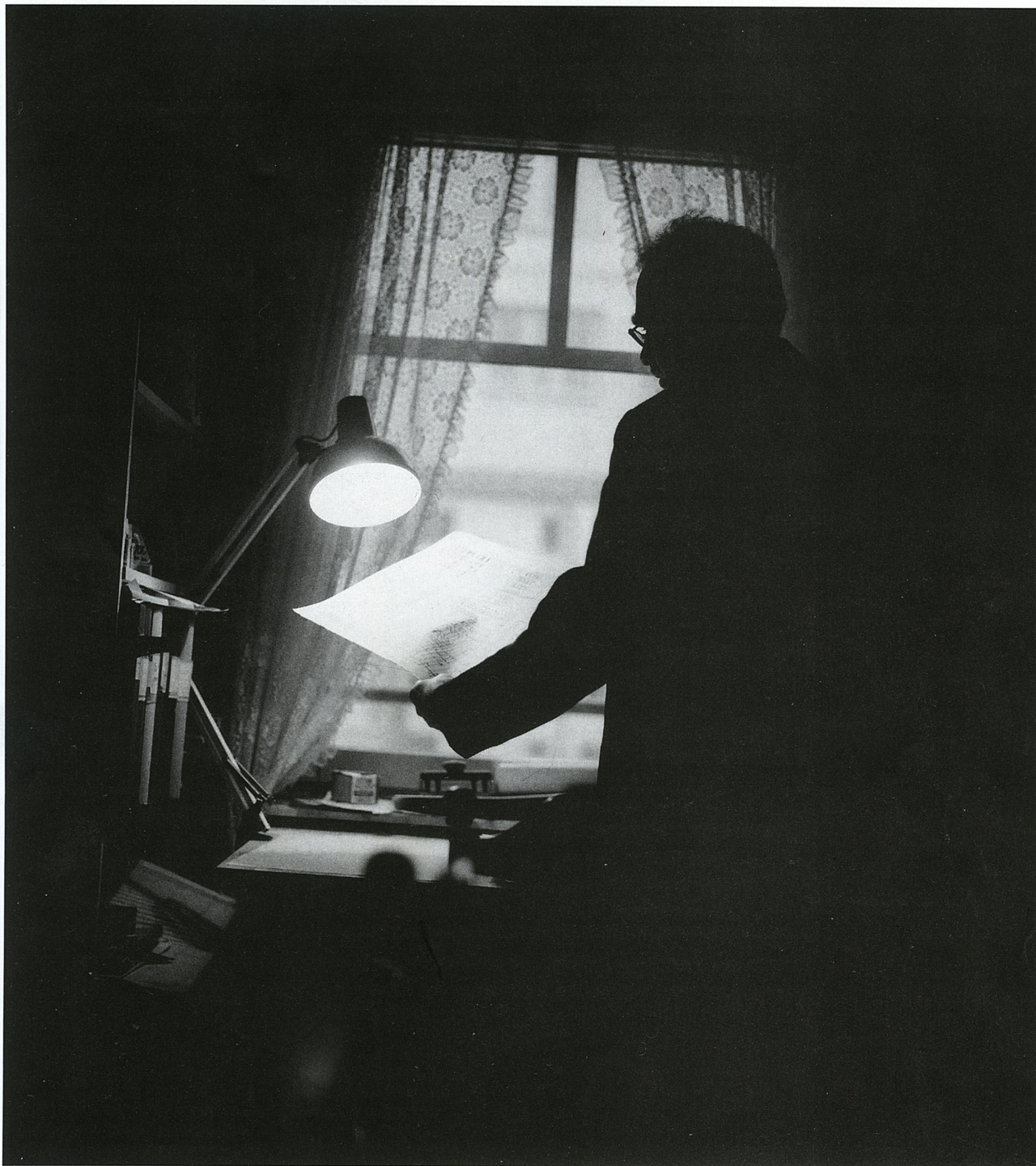
Ju mer vi fördjupar oss i konsertens form, desto noggrannare studerar vi partiturets enskildheter. Varje liten fras, varje figur visar sig uppvisa en alldeles säregen balans, som hämtad från renässansens fritt svävande musik. En del av Hammerth

senare musik har också till skillnad från den tidigare muskulösa stilen fått en mer nebulosaartad karaktär.

Musik för sin egen skull

– Förut var det också lättare för mig att beskriva min egen musik, den var mer episk, berättande. Nu är den otydligare. Det har alltid funnits en sorts sens moral i det jag skrivit, ett underliggande budskap, men i de senare verken handlar det om rent musikaliska utsagor. Jag skriver ”musik-musik”.

Johan Hammerth har sina egna kontrollsystem för hur musiken ska

komma att låta. Det handlar inte om datersimulering utan om harmonik.

–Samtidigt har jag alltid en massa föreställningar om klangbilder och förlopp som jag inte exakt vet hur de kommer att fungera.

Slagverkskonserten är i tre satser och spelas i ett svep. Som så många av Hammerths verk hålls den samman av ett intrikat system av föruttagningar och reminiscenser. En viss figur vid en viss punkt i musiken kan i sig ha element från det som har varit, men samtidigt bära på detaljer som återfinns i helheter längre fram. Fragment som effektivt kittar sam-

man både små och stora delar av helheten.

Det gör att även om den slagverksklangliga utvecklingen i stora drag lyder skinn-metall-skin, är det aldrig så renodlat att han skriver sin publik på näsan.

Innan jag lämnar våningen på Söder visar Johan Hammerth mig ett gigantiskt kantatprojekt för stor orkester, kör, två solister och berättare inplanerat till sommaren 1998. För texten svarar Niklas Rådström, också han en av personerna kring "Zekes".

Det är märkligt, tänker jag på vä-

gen ut, vilken betydelse en knappt verklig liten serietidningsbar kan ha för ett lands kulturella produktion.

text: **GÖRAN PERSSON**

foto: **ANETTE PALM-WIGARDT**

P2

Sänder

Fredag 21 februari kl 19.30: Markus Leoson uruppför Johan Hammerths slagverkskonsert i en direktsänd evenemangskonsert och samnordisk konsert.